

ΚΣΤ'.

5 Μαΐου 1907

«Ὅσάκις ἐν τῷ βίῳ τῶν λαῶν, λέγει σύγχρονος ιστοριογράφος, ἡ ἀρχολιπαρία καὶ ὁ φατριασμός ὑπερβῶσι πᾶν μέτρον, δὲν τολμῶσι πλέον οἱ πρῶτοντες τὰ κοινὰ νὰ ἐπιβάλωσιν εἰς τοὺς πολίτας διὰ τῆς αὐστηρότητος τῶν λόγων, ἢ τῆς εὐσυνειδησίας τῶν ἔργων, τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος, φοβούμενοι μὴ προσκρούσωσιν εἰς τὰ συμφέροντα τῆς φατρίας, ἢ μὴ ἀπολέσωσι τὴν ἀναγκαίαν εὐνοίαν τοῦ πλήθους». Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, τί ποιητέον. Κατ' ἀνάγκην ἀπαιτεῖται ἡ ἐμφάνεια νέων ἀνδρῶν (homines novi), εἰς ἐλαχίστην διατελούντων ἐπικοινωνίαν πρὸς τὸ καθεστῶς, μὴ εὐθυνομένων διὰ τὴν ἄκοσμίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐγκληματικὴν δρασίαν, δυναμένων κατ' ἀκολουθίαν νὰ ἐκτοξεύωσι κατ' αὐτοῦ τὸ βέλος τῆς καταδίκης.

Οὕτως ἐξελίσσεται ἡ ἱστορία.

Ἐὰν οἱ ἄνδρες οὗτοι πιστεύωσιν ὅτι κηρύττουσιν ἐὰν καταγγέλλωσιν ἐξ εὐσυνειδησίας καὶ ἐκ πεποιθήσεως, δὲν δύνανται ἢ νὰ καταστῶσι πιστευτοί. Ὁ λαός, πάσης τάξεως καὶ πάσης πολιτικῆς ροπῆς, καθήκον ἔχει νὰ παρακολουθήσῃ αὐτοὺς ἐν πάσῃ περιστάσει, νὰ συνδράμῃ αὐτοὺς εἰς τὸ ἐπαναστατικὸν ἔργον, οὗ ἐπελήφθησαν, καταγγέλλοντες τὸ λειτουργοῦν πολιτικὸν σύστημα καὶ ἐπιζητοῦντες τὴν συνδρομὴν τῶν λαϊκῶν ὁμάδων πρὸς ἀντικατίστασιν αὐτοῦ διὰ κρείττονος, δυνατοῦ ν' ἀποκαταστήσῃ ἐν τῇ πολιτείᾳ τὴν τάξιν, τὴν νομιμότητα, τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν ἠθικὴν.

Ὑπὸ τιοούτων σκέψεων κατελήφθη, ἀναγνοὺς τὸ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἐκθέσις τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Βουλῆς ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους κατὰ τὸ ἔτος 1907» ἐπαναστατικὸν δημοσίευμα, ὃ περὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὑπὸ τὴν ἰδιότητα αὐτῶν ὡς μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς, ἐξετόξευσαν κατὰ τῆς ὑφισταμένης πολιτικῆς καταστάσεως, προκαλοῦντες βεβαίως οὐ μόνον τὴν προσοχὴν τῆς Βουλῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀμφιβάλλω, ἂν ἐν τοῖς πολιτικοῖς χρονικοῖς τῶν συνταγματικῶς πολιτευομένων λαῶν ἐξεδηλώθῃ ποτὲ τοιοῦτο φαινόμενον. Καταγγέλλεται ἡ πολιτεία, ἡ διοίκησις, ὡς ἐπυ-

βλαβῆς εἰς τὰ κοινωνικά καὶ πολιτικά συμφέροντα, ὡς ἀπεργαζομένη τὴν ἐθνικὴν καταστροφὴν, ὡς μὴ ἐκπληροῦσα ἀπὸ πολλῶν δεκαετηρίδων τὸν προορισμὸν αὐτῆς, ὡς ἐπισωρεύουσα ἐρείπια ἐπὶ ἐρείπιοις.

Ἡ ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους ἐπιτροπὴ τῆς Βουλῆς, ἡ κρούουσα τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου, ἡ κηρύξασα εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ὅτι ἡ πατρίς διατρέχει σοβαρὸν κίνδυνον, καὶ τοῦτο ἕνεκα ὑπατιότητος καὶ κακοβουλίας τοῦ Κράτους, ἐκπροσωπεῖ, ὡς γνωστόν, τὴν πλειονότητα τῆς Βουλῆς, ἄρα καὶ τὴν κυβέρνησιν, εἰς τὰς τάξεις τῆς ὁποίας ἀνήκει, πρὸς ἣν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα δὲν διατελεῖ εἰς διχογνωμίαν καὶ ἐπὶ τῶν ἐν γένει πολιτικῶν ζητημάτων καὶ ἐπὶ τῶν λεπτομερειῶν αὐτῶν. Τὸ ἐπαναστατικὸν ἄρα τοῦτο κήρυγμα κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους φέρει ἐπίσημον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν χαρακτηῖρα, ἡ κυβέρνησις, εἰ δὲν τὸ ὑπέγραψε, δὲν τὸ ἀποκρούει· ἀναλαμβάνει ἀκεραΐαν τὴν ἐξ αὐτοῦ εὐθύνην καὶ ἐν τῇ Βουλῇ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς, ἐκτὸς εἰ ἦθελεν ἀποκηρύξει αὐτὸ ἐπισήμως.

Ἐκ τῶν ὑπογραμμάτων τὸ πολυθρόλυτον τοῦτο ἔγγραφο τῆς καταδίκης τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους καὶ τῆς διοικήσεως αὐτοῦ, οἱ μὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀρχαιοτέρων πολιτευομένων, εὐθύνονται ἄρα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτον ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐπὶ τῇ καταστάσει ταύτῃ τῇ πονηρᾷ, τῇ ἐκρούμῳ, ἣν μετὰ παροησίας ἀγγέλλουσιν, οἱ δὲ εἶνε ν ε ο ι ἄ ν δ ρ ε ς, ὑπέχοντες ἄρα ἦτονα εὐθύνην. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν με ἐνδιαφέρει κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην. Λαμβάνω ὑπ' ὄψει τὰ πράγματα, ὅπως ἔχουσιν, ὅπως ἐπισήμως ὁμολογοῦνται παρὰ τῶν ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῆς Πολιτείας. Τὴν ἐπ' αὐτῶν κρίσιν ἐπιφυλάττομαι νὰ ἐξευγνώσκω ἐν προσεχεῖ ἄρθρῳ. Ἢδη ἀναλαμβάνω τὴν ἑλευθερὰν ἐργασίαν νὰ σταχυολογήσω τὰς κυριαυτίτας τῶν ἐπισήμων ὁμολογιῶν περὶ τοῦ ἐκτροχιασμοῦ καὶ τῆς χρεωκοπίας τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἐγὼ δὲν ἐτόλμων νὰ ἐκφράσω τοιαύτην γνώμην. Κατήγγελλον μόνον τὸν παρ' ἡμῶν λειτουργοῦντα κοινοβουλευτισμὸν ἐπὶ χρεωκοπίᾳ.

Ἀλλ' ἡ ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ Ἐπιτροπὴ τῆς Βουλῆς ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτῆς, ἐξετάζουσα ἀπὸ γενικωτέρας περιοπῆς τὴν λειτουργίαν τῆς διοικήσεως, τὴν Γενικὴν ὑπερηγοσίαν τοῦ Κράτους, ἰσχυρίζεται, ὅτι ἡ διεξαγωγή αὐτῆς ἀποτελεῖ εἰρωναίαν τῆς Πολιτείας πρὸς τὸ πρόωτιστον καὶ κύριον αὐτῆς μέλημα. Εἶνε δ' ὄντως ἀξιοπαρατήρητον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀξιοθαύμαστον

ἄμα φαινόμενον, ὅτι ἡ Πολιτεία ὠργάνωσε μετ' ἐπιμελείας, ὅλον ἐν-
τεινομένης—καὶ ὀρθῶς ἐντεινομένης—τὰς ὑπηρεσίας πάσας, τὰς τεταγ-
μένας περὶ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν προσόδων τοῦ Κράτους, παρημέλησε
δὲ τὴν ὀργάνωσιν τῶν ὑπηρεσιῶν, αἵτινες ἀκριβῶς προορίζονται διὰ τὴν
ἐπιτυχῆ ἐνίσχυσιν τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου, ἐφ' ᾧ εὐρίδονται αἱ δημόσιαι
πρόσοδοι. Ἀνάγκη προκύπτει ὑπερτάτη, ἣν ἐπιβάλλουσι τὰ ὑψίστα συμ-
φέροντα τοῦ Κράτους, ὅπως περὶ τῶν θεμάτων τούτων ληφθῆ ἡ δέουσα
πρόνοια μετὰ πίστεως ἐμβροθείας, ἀναλόγου πρὸς τὴν σοβαρότητα τῶν
ζητημάτων».

Μετὰ ταῦτα ἡ Ἐπιτροπὴ, λαμβάνουσα ὑπ' ὄψει τὸν κολοσσαῖον
ἀριθμὸν τῶν συνταξιούχων ὑπαλλήλων, ὧν πλεῖστοι ἠδύναντο, ἀντὶ
τῶν διατελώσιν ἄεργοι, ἐπιζήμιοι καθιστάμενοι εἰς τὸ δημόσιον τα-
μεῖον, τὰ προσφέρωσι τὰς ὑπερησίας αὐτῶν εἰς τὴν πολιτείαν, «ἐφιστῆ
τὴν προσοχὴν τῆς Βουλῆς ἐπὶ τῆς καταστάσεως ταύτης, τῆς ἀποβιαιού-
σης ἐπικινδύνου διὰ τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς χώρας.» Ὅτι ἡ δη-
μοουργία κολοσσαίου ἀριθμοῦ συνταξιούχων ὑφείλεται εἰς τὴν ἔλλειψιν
μονιμότητος τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ εἰς τὰς ἀποκτηθείσας ἐν τῇ
ἐφαρμογῇ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος κακὰς ἔξεις, ὧν συνέπεια
εἶνε ἡ ἀθρόα μεταβολὴ τοῦ προσωπικοῦ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων κατὰ
πᾶσαν ἀλλαγὴν Κυβερνήσεως, ὅτι σύστημα τοιοῦτον ἀπὸ μακροῦ χρόνου
ἐφαρμόζεται ἐν Ἑλλάδι, τὸν μὲν ἀριθμὸν τῶν συνταξιούχων ἐξογκοῦν,
τὴν δὲ κανονικὴν λειτουργίαν τῶν ὑπηρεσιῶν ἄρθρον καταστρέφον, εἶνε
πάντα ταῦτα ἀναμφισβήτητος ἀλήθεια, μὴ δυναμένη ν' ἀποτελέσῃ ἀντι-
κείμενον ἀνακαλύψεως».

Δίαν ἀξιεπαίνως ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐκτελοῦσα τὸ
ἔργον αὐτῆς, ἐν τῇ ἀναλύσει τῆς ὑπηρεσίας τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξω-
τερικῶν, «εἰδοσκοπεῖ ἐν τῇ ἀνάγκῃ, ὅπως σημειώσῃ τὴν ἀτέλειαν καὶ τὴν
πενιχρότητα τῆς ὀργανώσεως τοῦ πολιτικοῦ τμήματος παρὰ τῷ Ὑπουρ-
γεῖο τῶν Ἐξωτερικῶν. Τὸ τμήμα τοῦτο ἀποτελεῖ προφανῶς τὴν βῆσιν
τῆς κυρίας ἐνεργείας τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου, τῆς ἐνερ-
γείας, ἣτις, ἀπηλλαγμένη τῶν περὶ τῶν προσώπων διοικητικῶν μεριμνῶν,
τάσσεται πρὸς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν μεγάλων καὶ ζωτικῶν τοῦ Ἑλλη-
νισμοῦ ζητημάτων. Ἐφ' ὅσον τὰ πολυσχιδῆ ἐξωτερικὰ ζητήματα, τὰ
συνδεόμενα πρὸς τὴν ὑπαρξιν καὶ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ Γένους,
ἐξελίσσονται ἀγόμενα πρὸς ὀριστικὰς ἢ μεταβατικὰς λύσεις, ἐφ' ὅσον συν-

αφῆ ἀπώτερα θέματα τοῦ ὄλου ἑλληνικοῦ ζητήματος ἐμφανίζονται ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν πολιτικῶν ἐνεργειῶν, μεταβαλλόμενα εἰς κύρια ζητήματα, ἀμέσου δεόμενα μερίμνης καὶ ἀντιλήψεως, ἐπὶ τοσοῦτον καθίσταται κατὰδηλος ἡ ἀνάγκη τῆς ἐν ταῖς διπλωματικαῖς ἡμῶν ἐνεργείας δημιουργίας παραδόσεως καὶ συστήματος. Ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ὑπηρεσίαν ἢ διπλωματικὴ διεύθυνσις τῶν ἐξωτερικῶν ζητημάτων δεῖται συνεχείας. Ὑπουργοὶ δεξιῶν δύνανται νὰ ἐπιθέσωσι τὴν σφραγίδα πρωτοβούλου πνεύματος ἐπὶ τῆς διπλωματικῆς διευνθύσεως, δύνανται νὰ καταγάγῃσιν ἐπιτυχίαν δι' ἐπικαίρου καὶ εὐφυοῦς διεξαγωγῆς τῶν ζητημάτων. Ἄλλ' οὐδεμία δύναται σοβαρὰ νὰ ἐπιτελεσθῆ ἔργασία ἄνευ τῆς ιστορικῆς καὶ ἐμμόνου παρακολουθήσεως τῶν ζητημάτων, ἄνευ τῆς τηρήσεως συνεχείας ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῶν διαγεγραμμένων πολιτικῶν σχεδίων, ἄνευ τῆς ἀπὸ συστήματος ἐρεῖνης καὶ μελέτης παντὸς πρὸς τὰς πολιτικὰς ἐνεργείας σχετιζομένου θέματος. Τὸ ἔργον τοῦτο καλεῖται, ἵνα ἐξυπηρετήσῃ τὸ πολιτικὸν τμήμα τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου, ὡς τεταγμένος θεματοφύλαξ τῆς διπλωματικῆς ἡμῶν παραδόσεως, ὡς κεντρικὸς ἰθύντωρ τῶν πολιτικῶν ἐνεργειῶν.

« Ὑπηρεσία ὅμως τοιαύτην περιβαλλομένη σοβαρότητα δὲν εἶνε ἀκόπιμον, ἵνα ἐρεΐδηται ἐπὶ τῆς ἱκανότητος μόνης καὶ τῆς φιλοπορίας τοῦ διευνθύνοντος αὐτήν. Τὰ ἄτομα παρέρχονται, ἀλλ' αἱ ἀνάγκαι ἐφίστανται διαρκεῖς, βαθμηδὸν δ' ὀξύνονται, εἶνε δὲ κινδυνώδης ἡ ὀργάνωσις, ἣτις στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ διευνθύνοντος προσώπου, οὐχὶ δ' ἐπὶ συνόλου ὁμοιομόρφως ἐμπνεομένων, παρεσκευασμένων καὶ ἐνεργούντων ὑπαλλήλων. Τοιαύτη δ' ἀκριβῶς ὀργάνωσις ἐλλείπει ἀπὸ τοῦ πολιτικοῦ τμήματος τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου, ὅπερ, καίτοι εὔρηται ὑπὸ διεύθυνσιν σοβαρὰν, δεξιὰν καὶ φιλοπονωτάτην, διατρέχει τὸν κίνδυνον, ἐν οἰαδήποτε δεδομένῃ περιστάσει, νὰ εὐρεθῆ ἐν δυσχερείαις ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως προσωπικοῦ παρεσκευασμένου ἐν τῷ συστήματι καὶ ταῖς παραδόσει τοῦ τμήματος ».

Ἡ λειτουργία τῆς δικαιοσύνης ἐπίσης δὲν διαφεύγει τὴν προσοχὴν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ἐπιτροπῆς.

« Ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Δικαιοσύνης, λέγει, ἡ πειθαρχικὴ ἐξουσία, ὑπηρεσία λεπτοτάτη, διατελεῖ παραδεδομένη εἰς ἀπλοῦν γραφεῖον, τὸ δὲ ποινικὸν τμήμα ἔχει ὀργάνωσιν ἐπιτρέπουσαν τούτῳ, ὅπως ἀσχολῆται μόνον εἰς τὴν ἀπονομὴν τῶν χαρίτων καὶ τὴν διηρηκῆ μετάθεσιν τῶν

καταδίκων ἀνὰ τὰς φυλακὰς τοῦ Κράτους, ἥτις σχεδὸν ἔλαβε τὴν μορφήν περιοδικῆς νόσου, ἐπερχομένης μεθ' ὁρμῆς ἀνὰ πᾶσαν κυβερνητικὴν μεταβολήν. Οὕτω τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης κατεδικάσθη, ὅπως ἀσχολῆται ἀείποτε περὶ τὰς μετασταθμεύσεις δικαζόντων καὶ δικαζομένων καὶ τὴν ἐκκαθάρισιν ὑπὸ μορφήν λογιστικῆν τῶν ἐκ τούτων ζημιῶν τοῦ Κράτους. Ἄφ' ἑτέρου δ' εἶνε ἐστερημένον πάσης ὀργανώσεως ἐπιστημονικῆς, οὐδ' ἔχει τμημά τι, ἢ ἔστω καὶ γραφεῖον, ἐντεταλμένον τὴν παρακολούθησιν τῆς συγκριτικῆς νομοθεσίας ἐν τῷ κύκλῳ τῶν δικαστικῶν νόμων καὶ ἰδίως τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου».

Ἐπίσης κατωτέρω λέγει τὰ ἐπόμενα περὶ μεταθέσεως τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων: «Ἐν τῷ ἀπολύτῳ δικαιώματι τῆς μεταθέσεως, ὃ περ κέκτηται ἤδη ὁ ὑπουργὸς ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης, ὑφίσταται τραύματα ἀνεπανόρθωτα ἢ δικαιοσύνη καὶ δυσεπανόρθωτα ἢ πολιτικὴ ὑπόστασις τοῦ ἐκάστοτε ὑπουργοῦ, ἔνεκα τῶν ὄρων καὶ τῶν περιστάσεων τοῦ συγχρόνου κοινοβουλευτισμοῦ. Δυστυχῶς αἱ ἀλλότρια, ἀλλὰ καὶ ἀναρμόδιοι ἐπεμβάσεις, ἐπεξετάθησαν καὶ ἐντὸς τοῦ κύκλου τοῦ δικαστικοῦ προσωπικοῦ, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου τὸ Σύνταγμα ἐπεχείρησεν ἵνα ἐξασφαλισθῇ τὸ ἄκρως ἀνεπηρέαστον, ἀπονεῖμαν τὴν ἰσοβιότητα. Τὴν διὰ τῆς ἰσοβιότητος δημιουργηθεῖσαν διὰ τὸ φρόνημα καὶ τὸν χαρακτήρα τῶν δικαστῶν συνταγματικὴν ἐγγύην καταστρέφει ἄρδην ἢ ἀχαλίνωτος κατάχρησις τοῦ δικαιώματος τῆς μεταθέσεως, ἀσκουμένου ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὐχὶ δι' αἰτίας ὑπηρεσιακᾶς, ἀλλὰ πρὸς σκοποὺς ἀνὺπηρεσιακοῦς. Ὑπὸ τοὺς τοιοῦτους δ' ὄρους ἐνασκήσεως τοῦ δικαστικοῦ λειτουργήματος ἀπαιτοῦνται χαλύβδινοι χαρακτήρες, ὅπως ἐπιδείξωσιν ἔμμονον ἀντοχὴν εἰς τοὺς ἀποπειρωμένους τὴν ἐνάσκησιν ἐπιβολῆς ἐπὶ τῆς δικαστικῆς συνειδήσεως».

Καὶ ἐπὶ τέλος ἐν τῇ σκιαγραφίᾳ ταύτῃ τῆς δικαστικῆς λειτουργίας, ἢ ἐπιτροπὴ οἰκτεῖρει «τὸ σεμνὸν τοῦ δικαστοῦ ἀξίωμα, καταστὰν κατὰ τρόπον ἄξιον σιγματισμοῦ καὶ ἀποτρόπαιον ἀντικείμενον πλειοδοτικῆς δημοπρασίας».

Φρικωδέστερον ἀκόμη γράφεται ἢ εἰκὼν τῆς νομορχιακῆς διοικήσεως. Ἡ εἰκὼν ἐργάφη ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ, εἶνε ἀξία μελέτης.

«Ὁ Νομάρχης, ὁ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως διοριζόμενος καὶ ταύτην ἐκπροσωπῶν, οὐδὲ τὴν γνώσιν ἔχει τελείαν τῶν τοπικῶν ζητημάτων, οὐδὲ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὸν πόνον ὑπὲρ αὐτῶν, οὐδὲ τὸν ζῆλον πρὸς

ἀκεραίαν ἐξυπηρέτησιν τούτων, αἰσθήματα, ὧν ἐμφοροῦνται φύσει οἱ αἰρετοὶ τῶν ἐπαρχιῶν ἀντιπρόσωποι, οἱ καλούμενοι πρὸς συγκρότησιν τοῦ νομαρχιακοῦ συμβουλίου, οἱ θεωροῦντες ὡς ἴδιον ἑαυτῶν συμφέρον τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ζωτικῶν συμφερόντων τῆς διοικητικῆς περιφερείας, ἐν ἣ ἐγκατεστημένην ἔχουσι τὴν μόνιμον αὐτῶν διατριβὴν καὶ τὸ κέντρον τῆς ἐργασίας καὶ τῆς κοινωνικῆς αὐτῶν δράσεως. Τὴν συναρμο-λόγησιν τῆς ἐποπτικῆς ἐνεργείας τῆς Κυβερνήσεως διὰ τοῦ νομάρχου καὶ τῆς τοπικῆς διοικητικῆς μερίμνης δι' αἰρετῶν ἀντιπροσώπων, ἐπι-τυγχάνει πλήρως τὸ σύστημα τῶν νομαρχιακῶν συμβουλίων, ἐξασφαλίζον καὶ ἐμπεδοῦν τὴν ἐν ἁρμονίᾳ, συνοχῇ καὶ ἐπιμελεῖ διὰ τὰ τοπικὰ συμφέροντα ἀλληλεπιδράσει συνεργασίαν τοῦ νομάρχου καὶ τῶν ἐπαρχιακῶν ἀντιπροσώπων. Ἡ ἔλλειψις ὅμως τοῦ νομαρχιακοῦ συμβουλίου, ἢ ἔλλειψις τῶν ἀντιπροσώπων, δι' ὧν ἐκδηλοῦσι τὰς ἀνάγκας αὐτῶν αἰ διοικητικαὶ περιφέρειαι πρὸς τὴν διοίκησιν, μετετόπισε τὸ κέντρον τῶν τοπικῶν φροντίδων καὶ κατέστησεν ἀναγκαίως μόνον τῆς διοικητικῆς περιφερείας ἀντιπρόσωπον τὸν βουλευτὴν, πεπωμένον φροντιστὴν τῶν ἐπαρχιακῶν ζητημάτων.

«Οὕτως ἡ ἔλλιπής ἐφαρμογὴ τῆς κεκυρωμένης διοικητικῆς ἡμῶν νομοθεσίας ἐδημιούργησε κενὸν ἐν τῇ διοικήσει, οὗτινος, ἐλλείπει ἐτέρας θεραπείας, ἐπεζητήθη βραθμιαίως ἢ πλήρως ἐκ τῆς βίας καὶ τῆς ἐπιβολῆς τῶν τοπικῶν ἀναγκῶν διὰ τῆς ἐπισωρεύσεως ἐμμέσων διοικητικῶν μεριμνῶν ἐπὶ τοῦ ἀξιώματος, ὃ περ ἀκριβῶς οἱ συνταγματικοὶ θεσμοὶ ἀνεστήλωσαν, ὡς ἀνεπίδεκτον πάσης συμμετοχῆς ἐν τῇ διοικήσει καὶ προωρισμένον, ἐν' ᾧ ὑψηλοῦ καὶ μακρῶν παντὸς θεσμοῦ καὶ πάσης ἀλλοτριᾶς ἐπιβολῆς ἐν πλήρει ἐλευθερίᾳ γνώμης νομοθετῇ καὶ ἐλέγχῃ. Ἐδημιουργήθη δ' οὕτω, ἐπωφελῆς μὲν διὰ τὰ ἐπαρχιακὰ ζητήματα, ἐπιβλαβῆς δὲ διὰ τὸ κοινοβουλευτικὸν πολίτευμα, ἀνάμιξις ἀνεύθυνος ἀπέ-ναντι τοῦ νόμου, ἐπεύθυνος δὲ μόνον ἀπέναντι τῶν ἐκλογικῶν συλλόγων, ἀκριβῶς δὲ διὰ τοῦτο ἐπιβλητικωτέρα καὶ κινδυνωδεστέρα, διότι ὁ κρίνων ἐκλογικὸς σύλλογος συνήθως καταδικάζει εἰς ἐκλογικὴν ἀποτυχίαν τοὺς μὴ μετὰ μείζονος ἐπιβολῆς ἐξασκήσαντας τὸ κῆρος αὐτῶν πρὸς ἐπίλυ-σιν τῶν ἐπαρχιακῶν ζητημάτων».

«Ἡ κατάστασις αὕτη ἐθεμελίωσε συναλλαγὴν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἔθνους, προερχομένην ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν ἐκλογικῶν συλλόγων διδο-μένης αὐτοῖς ἐντολῆς, ἐν ἣ σύμφυτος πρὸς τὴν καθαρῶς συνταγματικὴν

ἐντολὴν κατ' οὐσίαν, ἐπὶ πραγματικῇ λογοδοσίᾳ καὶ μετ' ἐκλογικῆς εὐθύνης δίδοται ἢ περὶ ἐπιμελείας τῶν τοπικῶν ζητημάτων ἐντολή." Ἐνεκα δὲ τῆς μοιραίας ἐξελίξεως τῆς συναλλαγῆς καὶ τῆς ἐπεκτάσεως ταύτης καὶ ἐπὶ τοῦ προσωπικοῦ τῆς διοικήσεως τῆς χώρας, κινδυνεύει νὰ ὑποστῇ κλονισμὸν τὸ γόητρον καὶ ἢ ἐπὶ τοῦ ἔθνους ἐπιβολὴ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ Σώματος, ὃ περ εἶνε ἐκ τοῦ Συντάγματος τὸ τεταγμένον ἔρεισμα τῶν φιλελευθέρων θρασυῶν τῆς ἐλληνικῆς Πολιτείας.

« Πάντα ταῦτα ὀφείλονται εἰς τὴν διὰ τῆς ἐφαρμοζομένης διοικητικῆς πολιτικῆς συντελουμένην παρερμηνείαν τοῦ ἡμετέρου πολιτεύματος. Πολίτευμα φιλελεύθερον, ἐρειδόμενον ἐπὶ τῆς ἰσχύος τῆς λαϊκῆς ἀντιπροσωπείας; ἀσφαλῶς δύναται νὰ εὐδοκιμήσῃ μόνον ἐφ' ὅσον ἡ διοίκησις παρασκευάζει πολίτας, αὐτόνομον ἐκδηλοῦντας φρόνημα καὶ ἀναπτυσσόμενους ὡς ἱκανούς, ὅπως δοκίμως ἐπιμεληθῶσι τῶν οἴκοι. Τοιοῦτο φρόνημα καὶ τοιοῦτους χαρακτῆρας δὲν παρουσιάζει τὸ σύστημα τοῦ νομαρχιακοῦ κυβερνητικοῦ ἐπόπτου, ὄργανου ἀνωτάτου τῆς διοικήσεως, καθιστῶντος συγκέντρωσιν τῶν πᾶντων ἐν χερσὶ τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας καὶ συνθλίβοντος τὸ ἐλεύθερον τοπικὸν φρόνημα, ἂν ἐπικρατῇ διοίξεις, ἐκλέγουσα ἐπιμελῶς τὰ διοικητικὰ ὄργανα, ἢ κύπτοντος ὑπὸ πᾶσαν ἀλλοτριάν, ἔμμεσον καὶ μὴ ἐκ τοῦ νόμου ἀνεγνωρισμένην θέλησιν, ὅταν ἡ διοίξεις, παραιτουμένη τῆς ἐκλογῆς, ἀσχολῆται περὶ τὴν στρατολογίαν τῶν νομαρχιακῶν ὄργάνων.

« Δυστυχῶς δὲ καὶ τούτο παρίσταται ἤδη ὡς ζήτημα σπουδαιότατον ἐν τῇ διοικήσει τῆς ἡμετέρας χώρας. Τὴν περίβλεπτον θέσιν τοῦ νομίρχου, πραγματικοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Κυβερνήσεως ἐν τῷ νομῷ, ἐπόπτου πάσης ἐν τούτῳ διοικητικῆς καὶ οἰκονομικῆς ὑπηρεσίας, κατέστησεν ἡ ἡμετέρα νομοθεσία ἀνωτέραν προσόντων τυπικῶν, ἀναγνωρίσασα ταύτην ὡς ἀξίωμα, ἐπιβάλλον ἐκτίμησιν πραγματικῶν καὶ κατ' οὐσίαν προσόντων. Δυστυχῶς ἡ καθιέρωσις τοιαύτης ἀπολύτου ἐλευθερίας περὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν νομαρχιακῶν προσόντων ἠνέσχε θύραν εὐρυτάτην, δι' ἧς εἰσεπήδησεν εἰς τὴν νομαρχιακὴν ὑπηρεσίαν πλείας προσώπων, ἐπιζητούντων τὴν θέσιν τοῦ νομίρχου καὶ ἐκβιαζόντων ταύτην διὰ μόνον τὸν λόγον, ὅτι στεροῦνται τῶν διὰ πᾶσαν κατωτέραν τοῦ νομαρχιακοῦ ἀξιώματος θέσιν ἀπαιτουμένων τυπικῶν προσόντων».

Ἐνάλογα διεκτραγωδοῦνται καὶ περὶ τῆς δημοσίας ὑγείας. Εἶπε ἄξια ἀναγραφῆς :

«Τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τοῦ τμήματος τῆς Δημοσίας Ὑγιείας εἶνε ἡ ἔλλειψις πάσης ὀργανώσεως τῆς ὑγεινομικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Κράτους καὶ ἡ ἀπουσία παντὸς ἀντικειμενικοῦ σκοποῦ ἐν ταῖς ὑγεινομικαῖς μερίμναις. Ἀπαντὰ τὰ κράτη, μὴ ἐξαιρουμένων τῶν βαλκανικῶν, ἔχουσιν ὀργανωμένον πλήρες δίκτυον ὑπηρεσίας τῆς δημοσίας ὑγιεινῆς, ἐγκαθιδρύσαντα τὴν τε κατὰ νομοὺς ὑγεινομικὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὰ κεντρικὰ ὑγεινομικὰ συμβούλια. Καθ' ἅπαντα τὰ κράτη καθωροίσθη ἐπιθεώρησις τῆς λειτουργείας τῶν νοσοκομείων καὶ τῶν φαρμακείων, καθιδρύθη ὑγεινολογικὴ ἐπιθεώρησις τῶν ἐκπαιδευτηρίων, ἐργοστασίων καὶ φυλακῶν. Παρ' ἡμῖν, ἐκτὸς τοῦ Ἰατροσυνεδρίου, συγκαλουμένου ἐν ἐκτάκτοις περιστάσεσι, καθ' ἧς ἀπειλεῖται ἡ εἰσβολὴ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐπιδημικῶν νόσων, ἢ ἢ ἐν τῇ χώρᾳ ἀνάπτυξις λοιμωδῶν νόσων, οὐδεμία λειτουργεῖ ὑπηρεσία, ἐντεταλμένη τὴν ἐπαγρύπνησιν ἐπὶ τῆς λειτουργίας τῶν διαφόρων θεραπευτηρίων καὶ φαρμακείων, ἰδίᾳ δ' ἐντεταλμένη τὴν ἐπαγρύπνησιν ἐπὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἀπαραιτήτων ὑγεινολογικῶν ὄρων πρὸς καταπολέμησιν τῶν διαφόρων ἐν τῇ χώρᾳ ἐνδημικῶν νοσημάτων. Ἡ χώρα ὀλόκληρος μαστίζεται ὑπὸ τῆς ἐλονοσίας, ἢ φυματίωσις πολλαπλασιάζει τὰ θύματά της, ἢ εὐφλογία σχεδὸν ἀπέβη κατ' ἐξοχὴν ἑλληνικὴ νόσος, καὶ ἐν τούτοις περὶ τοσοῦτον κυριωδῶν ζήτημάτων, ἐξ ὧν ἐξαρτᾶται ἡ εὐρωσιὰ τῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν, οὐδεμία ὑπηρεσία ὀργανώθη, ὅπως ἐπιμεληθῇ τῆς συστηματικῆς τῶν νόσων καταπολεμήσεως, ἀναμένεται δ' ἡ σωτηρία παρὰ σοματείων, συνισταμένων παρ' ἰδιοπτῶν καὶ στηριζομένων εἰς ἐνιανθείας προσφορὰς τῶν μελῶν αὐτῶν, ἢ εἰς προσφορὰς δωρητῶν. Ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία βεβαίως εἶνε ἀξιόπαινος καὶ ἀξιοθαύμαστος, ἀλλ' ἀπὸ ταύτης καὶ μόνης ἄνευ ἐπεμβάσεως τῆς Πολιτείας καὶ τακτοποιήσεως τῆς σχετικῆς δημοσίας ὑπηρεσίας οὐδὲν γενναῖον ἀποτέλεσμα δύναται εἶναι προέλθῃ».

Χείρωνα ἔτι καταγγέλλονται κατὰ τῆς ὑπηρεσίας τῶν δημοσίων ἔργων ἢ ἐνέργεια αὐτῆς, λέγει ἡ Ἐπιτροπὴ, προκαλεῖ κατάπληξιν εἰς τοὺς ἀγνοοῦντας.

«Ἡ πρώτη ἐντύπωσις παράγεται καταδικαστικὴ τῆς ὑπηρεσίας τῶν δημοσίων ἔργων, θέτουσα ταύτην ὑπὸ τὴν κατηγορίαν ἐπὶ τῇ ἐπιστημονικῇ ἀνεπαρκείᾳ, ἢ ἐπὶ ἔλλειψει καλῆς πίστεως πρὸς τὴν Βουλὴν. Διὰ τῆς τοιαύτης καταστάσεως τῶν προϋπολογισμῶν τῶν Δημοσίων ἔργων,

τὸ νομοθετικὸν Σῶμα τίθεται ἐν πλήρει πλάνῃ ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων ὑπηρεσιῶν, ἐγκρίνει δ' ἀρχικῶς ἔργα μὴ ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖα, ἀλλ' ἐνδεικνύοντα μικρὰν δαπάνην καὶ εὐρίσκειται ἕστερον εἰς τὴν ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην, ὅπως παράσχη ἐγκρίσεις πιστώσεων πολλαπλασίων τῶν ἀρχικῶν, μὴ δυναμένη νὰ ἐγκαταλίπη εἰς τὴν καταστροφὴν τ' ἀρξάμενα μὲν, ἡμῖτε· ἢ δ' ἀπομένοντα ἔργα. Οὕτως εἰς τὴν θέλησιν τῆς Βουλῆς διὰ τῆς ἐπιτηδειότητος τῶν συντασσομένων προϋπολογισμῶν ὑποκαθίσταται ἡ θέλησις τῶν μηχανικῶν τῶν Δημοσίων Ἔργων. Εἶνε ἀληθές, ὅτι ἐπὶ τῇ καταστάσει ταύτῃ δικαιολογεῖται ἡ ὑπηρεσία τῶν Δημοσίων Ἔργων, ὑποστηρίζουσα, ὅτι εἰς ἐπεμβάσεις καὶ πιέσεις τῶν κατὰ τόπους ἰσχυρόντων ὀφείλεται ἡ ψευδὴς κατήρτισις τῶν ἀρχικῶν προϋπολογισμῶν, ὅπως ἐπιτυγχάνεται εὐχερῶς ἢ ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐγκρίσει τῆς ἐπιτελέσεως τῶν διαφόρων ἔργων ὁδοποιίας.

« Δὲν δύναται δὲ ν' ἀμφισβητηθῇ, ὅτι, τῶν ἔργων ὁδοποιίας κατὰ μακρὰ χρονικὰ διαστήματα ἐγκρινομένων ὑπὸ τῆς Βουλῆς, ἐκδηλοῦνται ἐπιθυμίαι, ἵνα μὴ καταρτίζονται ἀγκώδεις προϋπολογισμοί, δυσχεραίνοντες τὴν ἐπαρήφισιν τῶν οἰκείων νομοσχεδίων. Εἶνε δ' ὅμως ἐξ ἴσου ἀνεπίδεκτον ἀντιρροήσεως, ὅτι δημοσία ὑπηρεσία, ὑποβάλλουσα ἐν γνώσει καὶ ὑπὸ τὴν πίεσιν οἰωνδῆποτε ἐπιρροῶν ψευδεῖς προϋπολογισμοὺς ἐνώπιον τοῦ νομοθετικοῦ Σώματος, ὑποπίπτει εἰς σφάλμα δεινότερον ἢ ὅσον διαπράττουσι μηχανικοί, ὄντες τοὺς προϋπολογισμοὺς κατήρτισεν ἐπιπολαιότης περὶ τὴν μελέτην ἢ σπουδῶν ἀτέλεια.

« Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐθεώρησε καθήκον αὐτῆς, ὅπως ἐκτυλίξῃ ἐνώπιον τῆς Βουλῆς τὰς οἰκτρότητας ταύτας, ἐλπίζει δ' ὅτι μετὰ σπουδῆς θέλουσι μελετηθῆναι μέτρα, θέτοντα τέρμα εἰς κατάστασιν ὄντως ἐπικίνδυνον. Νομίζει δ' ὅτι τὸ γεγονός τοῦτο καὶ μόνον ἀρκεῖ νὰ ἐπιβάλλῃ τὸν χωρισμὸν τῆς ὑπηρεσίας τῶν δημοσίων ἔργων ἀπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργείου καὶ δημιουργίῃ ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῆς ὑπηρεσίας ταύτης ἀληθεῖς καὶ πραγματικὰς εὐθύνas.»

Μετὰ τῆς αὐτῆς ὁδύνης ἐπικρίνει ἡ Ἐπιτροπὴ τὰ τελούμενα ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως. « Ἡ κεντρικὴ ὑπηρεσία, λέγει, τοῦ ὑπουργείου τούτου εἶνε ἀνεπαρκῶς ἀργασίμων καὶ δεῖται νομοθετικῆς ἀναθεωρήσεως ». Καὶ περὶ μὲν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τμήματος ἀποφαίνεται ὡς ἀκολούθως : « Ὁ ὄργανισμὸς τοῦ ὑπουργείου ἔταξεν εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν τμήμα ὑψηλὸν προορισμὸν,

ἀλλὰ καὶ πολυμερῆ ἅμα καθήκοντα. Ἀντὶ τῆς ἐκτελέσεως ὅμως τῶν σπουδαιοτάτων τούτων καθηκόντων, τὸ ἐκκλησιαστικὸν τμήμα μετέπεσεν εἰς ὑπηρεσίαν ἀπλῶς ἐπιτηρητικῆν τῆς διαχειρίσεως τῶν ἱερῶν μονῶν, ἐκτελοῦσαν τὸ ἔργον τῆς ἐπιτηρήσεως ἐν τελείᾳ ἑλλείψει βλέψεων γενικωτέρας ὀργανώσεως τῶν συμφερόντων τῶν ἱερῶν μονῶν καὶ ἐν πληθωρικῇ συγκεντρώσει ἀσχολιῶν περὶ μικρότητας. Ἡ ὑπηρεσία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τμήματος δεῖται, κατὰ τὴν κρίσιν τῆς Ἐπιτροπῆς, ὀργανώσεως ἐπιστημονικῆς, καθόσον καὶ ἡ ἐποπτεία τῆς διαχειρίσεως τῶν Μονῶν τοῦ κράτους καὶ τῶν ἐν γένει μοναστηριακῶν ἐποθέσεων ἀπαιτεῖ καθαρῶς νομικὴν συγκρότησιν τῆς ἐποπτευούσης ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῶν λοιπῶν, πολλῶ ὑψηλοτέρων ὑπηρεσιῶν, τῶν ἐκ τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ ὑπουργείου ἀπορροεουσῶν, δεόν νὰ ἐρείδηται ἐπὶ εἰδικῆς γνώσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καὶ πλήρους καταρτίσεως ἐν τῷ κανονικῷ Δικαίῳ.

« Δυστυχῶς ἡ Πολιτεία ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἐπεδείξατο ἔνδειαν τῆς προσηκούσης προνοίας περὶ τῶν πραγμάτων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ τοιαύτη ἀμέλεια ἐκδηλοῦται προφανῶς περὶ τὴν ἐνάσκησιν τῶν ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων δικαιομάτων τῆς Πολιτείας, ἥτις μετὰ κέρους καὶ ἐπιβολῆς συντελεῖται. ὅταν αἱ τεταγμέναι πρὸς τοῦτο δημόσιαι ὑπηρεσίαι εὐμοιρῶσιν ἀπὸ περιοπῆς τῆς ἀπαιτουμένης πρὸς τοιοῦτο λειτούργημα σοβαρᾶς καταρτίσεως. Ἄλλ' ἐκδηλοῦται ἅμα ἡ ἑλλειψις φροντίδος τῆς Πολιτείας διὰ τῆς μὴ παροχῆς ἐνισχύσεως εἰς τὰς προσπάθειαι τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν περὶ βελτιώσεως τοῦ ἱεροῦ κλήρου, οὗτινος ἡ ἐμπρόπουσα συγκρότησις στηρίζει τὰ ἔθνη, ἡ ἐμπνευσμένη δὲ πολιτεία διέσωσε τὸ ἑλληνικὸν γένος κατὰ τὸν χρόνον τῆς μακροαίωνος δουλείας καὶ ἀποτελεῖ καὶ ἤδη τὸ ἔρεισμα καὶ τὰς ἐλπίδας τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς ». Ἀνάλογα δι' ἐπίσης εὔχεται ἡ Ἐπιτροπὴ ὑπὲρ τῆς σκοπιμωτέρας ὀργανώσεως καὶ βελτιώσεως τῶν διαφόρων κλάδων τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

Ἀλλὰ θλιβερωτέρα ἀκόμη εἶνε ἡ κατάστασις τῶν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν πολεμικῶν δυνάμεων τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἀντιγράφω καὶ ταῦτα μετ' ὀδύνης. Διότι εἰς οὐδένα Ἑλληνα ἦτο ἐπιτετραμμένον ν' ἀγνοῆ, ὅτι ἐν ὑπάρχει ἀντικείμενον, περὶ οὗ καθήκον εἶχε νὰ μερμηγήσῃ ὡς πολίτης, τοῦτο ἦτο ἡ στρατιωτικὴ αὐτοῦ παρασκευὴ καὶ ἰσχύς. Ἐκ τῆς ἰσχύος ταύτης ἔμελλε νὰ ἐπέλθῃ ἡ νέα ἱστορικὴ σταδιοδρομία τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

ΚΖ΄.

12 Μαΐου 1907

« Ἡ ἀνάμνησις τῶν παρελθόντων δεινῶν εἶνε θλιβερά, ἀλλὰ θλιβερωτέρα ἀκόμη τυγχάνει ἡ προσδοκία τῶν ἐλευσομένων δεινῶν ». Τὴν ρῆσιν ταύτην τοῦ Κικέρωνος ἀνεμνήσθη, καθ' ἣν στιγμὴν ἔρριπτον τὸ βλέμμα ἐπὶ τῶν σελίδων ἐκείνων τῆς ἐκθέσεως τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Βουλῆς ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους, αἵτινες ἀντικείμενον ἔχουσι τὴν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν ὀργάνωσιν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους. Τὰ κατ' αὐτὰς καταγγέλλει ἡ Ἐπιτροπὴ μετὰ μείζονος ἀγανακτήσεως ἢ τὰ κακῶς ἔχοντα τῶν πολιτικῶν ὑπηρεσιῶν. Ἀρνεῖται τὴν ὑπαρξίν πραγματικοῦ στρατοῦ, ὀπλισμοῦ, ἐπιμελητείας, ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας, πάσης διοικήσεως. Καὶ ἰδίᾳ διοικήσεως. Διότι ἄνευ τοιαύτης οἰοσδήποτε στρατὸς εἶνε ἀκατανόητος. Οὐδὲν ἀντιλαμβάνεται ἐν τῇ στρατιωτικῇ τάξει τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους ἢ βαθμοφόρους, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ὁποίων εἶνε προωρισμένοι οἱ εὐάριθμοι δπλῖται, ἀφαιρουμένων τῶν χρησιμευόντων εἰς τὰς πολιτικὰς ὑπηρεσίας. Μετὰ τὴν κατὰ τὸν τελευταῖον ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον καταστροφὴν καὶ τὴν ἐπακολουθήσαν ἐθνικὴν καταισχύνην, οὐδεμίᾳ ἐγένετο σοβαρὰ ἐργασία πρὸς σύνταξιν καὶ ὀργάνωσιν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων. Ἡ τελευταία στρατιωτικὴ νομοθεσία οὐδὲν μέχρι τῆς σήμερον παρήγαγεν ἀποτέλεσμα. Ἐψηφίσθησαν ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἀλλεπαλλήλως οὐκ ὀλίγοι νόμοι, ἀλλ' οὐδὲν ἐπετεύχθη. Δὲν ὑπάρχει στρατὸς ἐν Ἑλλάδι καὶ δὲν ὑπάρχει, διότι, κατὰ πάντα τὰ φαινόμενα, δὲν εἰσκόονται οἱ δυνάμενοι ν' ἀναλάβωσι τὴν δημιουργίαν τοιούτου. Δὲν στεροῦμεθα πόρων. Ἴσως μάλιστα σχετικῶς πρὸς τὸν πληθυσμὸν τῆς χώρας καὶ τὴν ἐκ τούτου προερχομένην δύναμιν τοῦ στρατοῦ, ἢ δυνάμεθα νὰ καταρτίσωμεν στρατὸν ἰσχυρὸν καὶ ἀξιόμαχον. Ἀλλὰ λείπει τὸ δημιουργικὸν αἰτιοντῶν μεγάλων ἔργων—ἡ ἀπόφασις καὶ ἡ θέλησις, ὁ ἐνθουσιασμός, οὗ ἄνευ οὐδὲν εἶνε δυνατόν νὰ κατορθωθῇ. Τοιαύτης οὔσης τῆς καταστάσεως τῶν στρατιωτικῶν πραγμάτων, ἡ προσδοκία τῶν ἐλευσομένων δεινῶν τῶν ἐπὶ θύραις, καθίσταται θλιβερωτέρα.

« Ἡ κατάστασις αὕτη, λέγει ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Προϋπολογισμοῦ,

ὀφείλεται εἰς τὴν ἀρχικὴν ἔλλειψιν σχεδίου διὰ τὴν σκόπιμον ὁργάνωσιν τοῦ στρατοῦ παρ' ἡμῖν. Τὰ διάφορα ὄπλα τοῦ στρατοῦ καὶ αἱ ὑπηρεσίαι τούτου ὠργανώθησαν καὶ ἐξειλίχθησαν ἀναλόγως τῶν περιστάσεων καὶ συμπτωματοκῶς, οὐχὶ δὲ ἐπὶ τῇ βάσει γενικῆς μελέτης, καθοριζούσης αὐστηρῶς ἐκ τοῦ ἀντικειμένου σκοποῦ τοῦ ἐλληνικοῦ στρατεύματος τὴν ὁργάνωσιν καὶ τὴν σύνθεσιν τῶν διαφόρων σωμάτων αὐτοῦ, καταληγούσης δ' εἰς πορίσματα, ὧν ἀπαρεγκλίτως ἤθελεν εἶναι ἐπιδιωκτέα ἢ ἐφαρμογή. Ἀπὸ τούτου ἡ ἐξέλιξις τῶν διαφόρων κλάδων τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἐχειραγωγήθη ὑπὸ τῶν ἐκάστοτε παρὰ τῷ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργείῳ ἰσχυρόντων, ὑπὸ πνεῦμα εὐνοίας τοῦ ἐπικρατοῦντος κατὰ τὰς περιστάσεις σώματος. Τοιαύτη πορεία δ' ὅμως τῶν ὁργανωτικῶν μέτρων ἐδημιούργησε βλέψεις προσωπικὰς, ὡς ὑπεριέρας τῶν γενικῶν συμφερόντων τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν βαρειῶν θυσιῶν, εἰς ἃς ὑπὲρ τῆς συντάξεως τούτου ὑπεβλήθη τὸ Κράτος καὶ παρήγαγε κατάστασιν προσωπικῶν συμφερόντων, ἣν δὲν ἐτόλμησε νὰ παρίδῃ ὁ νομοθετικὸς ἐν ἔτει 1904 ὁργανισμὸς τοῦ στρατοῦ. Οὕτω δ' ὁ νομοθετηθεὶς ὁργανισμὸς οὗτος, μὴ δυνάμενος νὰ συντρίψῃ τὰ ἄτομα, μὴ ἀποτολμῶν ἵνα μεταβάλῃ τὸ ἰσχυρὸν προσωπικὸν καθεστῶς, προέβη εἰς τὴν νομιμοποίησιν τούτου καὶ παρουσιάζεται οὕτω ἐν τῇ ἡμετέρῳ στρατεύματι τὸ ἀναμφισβήτητον φαινόμενον, κατ' ὃ, ἔνεκα τῆς ἐπιβλητικῆς δυνάμεως τῶν ἀναγκῶν τῶν ἀτόμων, διατηροῦνται πολυτελέστατα στελέχη βοηθητικῶν ὑπηρεσιῶν, προκαλοῦντα δαπάνας, αἵτινες ἠδύναντο καὶ εἶδει ἵνα χρησιμοποιηθῶσιν ὑπὲρ τῶν ἐπείγουσῶν σπουδαιοτάτων ἀναγκῶν τοῦ στρατοῦ.

«Προκειμένου περὶ τῶν στελεχῶν τοῦ στρατοῦ ἡ ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ Ἐπιτροπὴ κρίνει καθῆκον αὐτῆς, ὅπως ἐπιστήσῃ τὴν σύγχρονον προσοχὴν τῆς τε Κυβερνήσεως καὶ τῆς Βουλῆς ἐπὶ τῆς ἐπιβεβλημένης ἐκπαιδεύσεως αὐτῶν. Κατὰ τὰς προκειμένας περιστάσεις τὸ Κράτος προβαίνει εἰς οικονομικὰς θυσίας βαρυντάτας, ὅπως κατορθώσῃ τὸν ὅσον ἔνεσι τέλειον ἐξοπλισμὸν τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ καὶ τῶν ἐφεδρειῶν τούτου, ὥς καὶ τὴν πλήρη προμήθειαν παντὸς τοῦ διὰ τὴν ἐμπόλεμον συγκρότησιν τοῦ στρατοῦ ἀπαιτουμένου ὑλικοῦ πολέμου. Οὔτε τὸ ὑλικὸν πολέμου δ' ὅμως, οὔτε ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν κατάγει νίκας, ἂν μὴ ὑπάρχῃ ἐξησφαλισμένη ἢ διοίκησις τοῦ στρατεύματος ὑπὸ σωματορχῶν ἐμπείρων, πεφωτισμένων, ἐπιβαλλόντων τὸ κῦρος αὐτῶν

ἐπὶ τοὺς διοικουμένους οὐχὶ διὰ τῶν δεσμῶν τῆς τυφλῆς στρατιωτικῆς πειθαρχίας, ἀλλὰ διὰ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἐπιστημονικοῦ φωτὸς καὶ τῆς πείρας περὶ τὴν ἀνωτέραν διοίκησιν. Οἱ σωματάρχαι εἰσὶν οἱ ἐν πολέμῳ ἡγήτορες τοῦ στρατοῦ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν εἰρήνῃ διδάσκαλοι τῶν ὑποδεστέρων των, οἱ παρασκευάζοντες τοὺς ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ διοικήσει διαδόχους αὐτῶν. Οἱ σωματάρχαι δὲν αὐτοσχεδιάζονται οὔτε καταρτίζονται δι' αἰφνιδίας ἐπιφοιτήσεως τοῦ διοικητικοῦ πνεύματος, ἀλλὰ κτῶνται τὴν ἕξιν τῆς ἐν τῷ πολέμῳ διοικήσεως διὰ μακροχρονίων ἐν εἰρήνῃ ἐφαρμογῶν καὶ ἔμπνέονται τὸ θάρρος πρὸς τὰς πολεμικὰς εὐθύναις ἀπὸ μελετῶν ἐπιστημονικῶν καὶ γνώσεων στρατιωτικῶν πολυσχιδῶν. Ἐφ' ὅσον αἱ πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις ἀπέβησαν διὰ τοὺς ἡγήτορας τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων ἐπιστημονικὰ ἀγωνίσματα, ἐπὶ τοσοῦτον τὸ ἐν πολέμῳ ἔπαθλον ἀνήκει οὐχὶ εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς τοὺς περιφρονοῦντας τὸν προσωπικὸν κίνδυνον, ἀλλ' εἰς τοὺς τολμηροὺς πρὸς τὰς εὐθύναις. Ἄν ἡ ἱστορία τῶν νεωτάτων πολέμων παρίσταται ἀψευδῆς μάρτυς τῶν ἀληθειῶν τούτων, ἀλλ' ἂ μάρτυς σπουδαιότατος καὶ διδακτικώτατος παρίσταται διὰ τὴν ἡμετέραν χώραν ἡ ἱστορία τοῦ ἀτυχοῦς ἡμῶν πρὸς τὴν ὁμορον Ἐπικράτειαν πολέμου. Οὐδὲν ὑπάρχει κατὰ τοῦτον παράδειγμα σωματάρχου ἀποδειλιάσαντος περὶ ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἀτυχῶς προὐκάλεσε τὰς καταστροφάς, πρὸς τῇ ἀκαταρτίστῳ τοῦ στρατεύματος ἐν γένει, ἢ πρὸς τὰς εὐθύναις δειλία τῶν ἡγητόρων τούτων, δειλία καὶ ἀτολμία ὑφειλούμεναι εἰς τὴν ἔλλειψιν τῆς δεούσης πρὸς τὴν ἐν πολέμῳ στρατιωτικῆν διοίκησιν παρασκευῆς. Ὑπὸ σωματάρχας ἔστερημένους πάσης καταρτίσεως καὶ πείρας περὶ τὴν διοίκησιν μεγάλων μονάδων καὶ τὸ ἄριστα συντεταγμένον στρατεύμα εἶνε ὑποκείμενον εἰς καταστροφάς, πολλῶν δ' εὐχερέστερον ὑπέστη τὰς ἥττας ὁ πολεμήσας κατὰ τῶν Τούρκων ἐλληνικὸς στρατός, ἄθροισμα τότε ἀνασκήτων ἐφένδρων, ἔστερημένων πάσης παρασκευῆς καὶ πάσης προνοίας περὶ τὸν ἐφοδιασμόν του. Τὴν ἀπειρίαν ταύτην τῶν σωματαρχῶν τοῦ πολεμήσαντος ἐλληνικοῦ στρατοῦ καταγγέλλει ἡ περὶ τῶν πολεμικῶν γεγονότων ἐπίσημος ἔκθεσις τῆς Α. Β. Υ. τοῦ Διαδόχου, ὡς γενικοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ κατὰ τὴν Θεσσαλίαν στρατοῦ, περιγράφουσα ὡς ἑξῆς τὴν κατάστασιν τῶν στελεχῶν.

Ἡ Ὑποχώρησις τοῦ στρατεύματος εἴτε τακτικῆ εἴτε στρατηγικῆ ἦτο ἀδύνατον νὰ γίνῃ κανονικῆ. Προκειμένου μάλιστα περὶ στρατηγικῆς ὑποχωρήσεως, τὸ στρατεύμα ἀπέδειξε πλήρη ἀνικανότητα, διότι τοιαύτη δύσ-

κολος κίνησις ἀπαιτεῖ στρατεύματα πειθαρχοῦντα καὶ καλῶς ἡσκημένα καὶ πεῖραν περὶ τὴν διοίκησιν μεγάλων μονάδων, πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ὁποίας οὐδέποτε ἐλήφθη ἡ δέουσα πρόνοια.

» Ἡ κατάστασις τῆς πειθαρχίας ἦτο ἀπελπιστική. Οἱ στρατιῶται, ὑπὸ στυγμιαίου ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὸν πόλεμον ὀδηγηθέντες, μὴ ἔχοντες ἄλλον μεταξὺ των σύνδεσμον καὶ λόγον ὑποταγῆς πρὸς τοὺς ἀνωτέρους των, ἦτο ἐπόμενονον νὰ μὴ πειθαρχῶσιν, εὐθύς ὡς αἱ πρῶται ἀποτυχίαι καὶ διάφοροι στερήσεις ἐφύχραναν τὸν ἐνθουσιασμόν. Εἰς τὴν ἀπειθαρχίαν δὲ συνετέλεσε καὶ τὸ ἀδύνατον τῆς χρήσεως συντόνων ἐκτάκτων μέτρων, ἀπαραιτήτως ἀναγκαίων ἐν καιρῷ πολέμου πρὸς συγκρότησιν σιδηρᾶς πειθαρχίας, τῆς νομοθεσίας ἡμῶν μὴ ἐπιτρεπούσης τοιαῦτα μέτρα.

» Ἡ ἐκπαίδευσις τῶν στελεχῶν ἀτελεστάτη, διότι, ἔνεκα τοῦ πλημμελοῦς ὀργανισμοῦ τοῦ στρατοῦ, τῆς ἐλλείψεως συστήματος ἀσκήσεως, τῆς ἀπασχολήσεως τοῦ στρατοῦ εἰς ἔργα ξένα τοῦ προορισμοῦ του καὶ τῆς μὴ παροχῆς ὑπὸ τοῦ Κράτους τῶν ἀναγκαίων μέσων, οὐ μόνον τὰ ἀνώτερα στελέχη οὐδόπως ἐπαιδεύθησαν, ἐκ διαφόρων μάλιστα ὕπλων συγκείμενα, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ κατώτερα στελέχη δὲν ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀσκηθῶσι δεόντως εἰς ἐφαρμογὰς τῆς τακτικῆς καὶ τῶν κανόνων τῆς ἐν ἐκστρατείᾳ ὑπηρεσίας.

» Ἀλλὰ καὶ ἔλλειψις θεωρητικῶν γνώσεων κατεδηλώθη. Οὕτω ἀνώτεροι ἀξιωματικοί, διοικοῦντες μάλιστα μεγάλας μονάδας, εἶχον προσηλωθῆ εἰς τὴν ἰδέαν τῆς ἀμύνης ὅλων τῶν σταθμῶν τῆς ὀροθετικῆς γραμμῆς, θεωροῦντες πᾶν ὑπέροχον ἐδαφικὸν σημεῖον ὡς σπουδαίαν στρατηγικὴν θέσιν.

» Ἡ παραδοχὴ τῆς θεωρίας ταύτης, ἡ μετὰ φανατισμοῦ ἐπιδίωξις τῆς ἐφαρμογῆς της ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν διασπορὰν τοῦ στρατεύματος ἐπὶ μεγίστου μετώπου, λίαν δυσαναλόγου πρὸς τὴν ἀριθμητικὴν δυνάμιν του καὶ τὴν μὴ συγκέντρωσιν αὐτοῦ εἰς μόνα τὰ ἀληθῶς καίρια σημεῖα τοῦ τμήματος, οὗ ἡ ὑπεράσπισις εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς αὐτό. Ἐννοεῖται, ὅτι ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας ἦτο ἀδύνατον νὰ διατηρηθῶσιν ἀρκοῦσαι ἐφεδρεῖαι, τὰ δὲ νῶτα τοῦ ἄνω παρατεταγμένου στρατεύματος διέτρεχον πάντοτε κίνδυνον κυκλώσεως, ὅταν σημεῖόν τι τῆς γραμμικῆς ταύτης παρατάξεως διεσπᾶτο. Ἐντεῦθεν οἱ ἐπανελημμένοι φόβοι τῆς ὑπερφαλαγγίσεως καὶ αἱ πρόωροι καὶ πολλάκις ἀμαχητεὶ ἐγκαταλείψεις θέσεων, ὑπὸ τακτικὴν ἔποψιν ἐξεταζόμεναι. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀξιωματι-

κῶν ἀγνοοῦσι τὴν χώραν, ὀλίγοι δὲ τούτων ἐγνώριζον αὐτὴν ἐκ τῆς παρὰ τὰ σύνορα ὑπηρεσίας των.

» Ἄμα τῇ ἀφίξει μου εἰς Λάρισσαν, τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωκῶν διέταξέ με νὰ συγκαλέσω συμβούλιον ἐκ τῶν διοικητῶν τῶν μεραρχιῶν καὶ ταξιαρχιῶν, ὅπως γνωμοδοτήσῃ, ἂν ὁ στρατὸς θὰ ἦτο εἰς κατάστασιν νὰ ἐνεργήσῃ ἐπιθετικῶς ἢ ἀμυντικῶς εἰς πρώτην διαταγὴν. Ὡς εἰκός, ἡ ἐκτέλεσις τῆς διαταγῆς ταύτης ἦτο ἀδύνατος, διότι συμβούλιον, ὅπως ἐκφράσῃ τὴν ζητουμένην γνώμην, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ συγκροτηθῇ ἐκ διοικητῶν, μόλις ἀφιχθέντων καὶ μὴ ἐξετασάντων εἰσέτι τὰ στρατεύματα, ἕτινα θ' ἀπετέλοιν τὰς μὴπω συντεθείσας μεραρχίας καὶ ταξιαρχίας των. Τοῦτο δ' ἀνέφερον εἰς τὸ Ὑπουργεῖον εἰς ἀπάντησιν τῆς εἰρημένης διαταγῆς του. Τὰ σχεδὸν ἅμα τῇ συνθέσει τῶν μεραρχιῶν καὶ ταξιαρχιῶν ἐπελθόντα γεγονότα δὲν ἐπέτρεψαν πλέον τὸν σχηματισμὸν τοῦ περὶ οὗ πρόκειται συμβουλίου».

«Ὁ δ' ἀρχηγὸς τοῦ ἐν Ἡλείρῳ πολεμήσαντος ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐκτίθησιν, ὅτι «τὸ πεζικὸν ἦτο ἀπαράσκευον πρὸς ἐπιθετικὴν ἐκστρατείαν, ὃ περὶ ὀφείλεται εἰς τὸ ἀνοργάνωτον, τὴν ἔλλειψιν πύσης στρατιωτικῆς παρασκευῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν ἀνεπάρκειαν ὑπὸ ἔποιν ἡ ποσοῦ καὶ ἀριθμοῦ ἀξιωματικῶν καὶ ἰδίως ἀνωτέρων».

«Ἐπὶ 1284 μαχίμων ἀξιωματικῶν, ὧν 4 ὑποστράτηγοι, 174 ἀνώτεροι καὶ 1106 κατώτεροι, προήλθον ἐκ τῶν στρατιωτικῶν Σχολῶν 928, ὧν 90 ἀνώτεροι καὶ 838 κατώτεροι, προήχθησαν δ' ἐκ τῆς τάξεως τοῦ στρατιώτου 352, ὧν 84 ἀνώτεροι καὶ 268 κατώτεροι. Ἡ δυσαναλογία αὕτη μεταξὺ τῶν δύο κατηγοριῶν τῶν ἀξιωματικῶν εἶνε ἐλάσσων ἐν ταῖς τάξεσι τῶν κατωτέρων ἀξιωματικῶν, μείζων δ' ἐν ταῖς τάξεσι τῶν ἀνωτέρων. Ἄλλ' εἶνε ἐπικίνδυνος ἐν τῷ πεζικῷ, τῷ ἀποτελοῦντι τὴν βάσιν παντὸς στρατεύματος, ἔνθα ἐπὶ 841 ἀξιωματικῶν οἱ 311 ἔχουσιν ὡς πηγὴν προελεύσεως τὸν θρασμὸν τῆς ἀντικαταστάσεως καὶ τὸν εὐεργετικὸν νόμον, καὶ ἐπὶ 86 ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν μόνον 4 συνταγματάρχαι καὶ τρεῖς ἀντισυνταγματάρχαι προέρχονται ἐκ τῆς στρατιωτικῆς σχολῆς τῶν Εὐελπίδων».

«Ἡ ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ Ἐπιτροπὴ, ἐκθέτουσα ταῦτα ἐνώπιον τῆς Βουλῆς δὲν ἐσκέφθη, ἵνα ὑποτιμήσῃ τὴν φιλοτιμίαν, τὴν φιλοπονίαν καὶ τὸ στρατιωτικὸν θάρρος τούτων, ὅσοι μὴ τυχόντες ἀνωτέρας ἐν ταῖς στρατιωτικαῖς Σχολαῖς ἐκπαιδεύσεως ηἰτήθησαν, ἵνα τύχωσιν ἀνωτέρων

βαθμῶν ἐν τῷ στρατεύματι, κατόπιν μακρᾶς ἐν τούτῳ ἐντίμου ὑπηρεσίας, ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς ὁποίας ἠδυνήθη ἡ Πολιτεία νὰ ἐκτιμήσῃ τὰς ἐπιτυχεῖς τῶν πλείστων ἐκ τούτων προσπαθείας, ὅπως ἐξ ἰδίας μελέτης ἀναπληρώσωσιν ὅσα κενὰ ἀπεκάλυπτεν ἐν αὐτοῖς ἡ ἔλλειψις συστηματικῶν στρατιωτικῶν σπουδῶν. Ἡ Ἐπιτροπὴ δὲν διατάζει ἐπίσης, ἵνα δημολογήσῃ, ὅτι παρά τισι τούτων στρατιωτικῇ ἰδιοφυΐᾳ ἐξαιρετικῇ καὶ τόλμῃ ἀτομικῇ ὑπέροχος ἀνεπλήρωσε κατὰ τὰς πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις πᾶσαν ἐξ ἑλλείψεως ἐπιστημονικῶν μελετῶν ἀτέλειαν.

« Ἄλλ' ὀφείλει ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι ἐν τῇ διοικήσει τοῦ στρατοῦ τηρεῖται πορεία ὅλως ἀντίθετος πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν κειμένων νόμων καὶ τῆς διὰ τούτων ἀναγνωρισθείσης μερίμνης τῆς Πολιτείας περὶ τῆς καταρτίσεως τῶν στελεχῶν τοῦ στρατοῦ. Ἡ πολιτεία ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας ἀνεγνώρισε νομοθετικῶς τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην τῆς παρασκευῆς ἐπιστημονικῶς μεμορφωμένων ἀξιωματικῶν διὰ τὸ πεζικόν καὶ ἵππικόν. Ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ὅπλοις τούτοις πρότερον οἱ ἀρχαῖοι κατ' ἐπιστήμην συγκεκροτημένοι ἀξιωματικοὶ ἀπετέλουν ἐλαχίστην μειοψηφίαν, κατειάσσοντο δ' ἐν τούτοις οἱ ἀπόφοιτοι τῆς στρατιωτικῆς σχολῆς τῶν Ἑυελπίδων καὶ ξένων στρατιωτικῶν σχολῶν ἐξ ἰδίας ἑαυτῶν πρωτοβουλίας καὶ οὐχὶ κατὰ σύστημα ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἀπαρεγκλίτως εφαρμοζόμενον. Ἡ Πολιτεία κατεῖδεν ἐγκαίρως τὸν κίνδυνον, εἰς ὃν ὁ ἑλληνικὸς στρατός, τὸ πεζικόν, τὸ σῶμα τῆς γραμμῆς, ἡ κυριωτάτη βᾶσις παντὸς στρατεύματος, ἐκινδύνευεν ἵνα ἀπομείνῃ ὡς καταφύγιον παντὸς ἀκαταρτίστου βαθμοφόρου, γωλαινούσης οὕτω οὐ μόνον τῆς ἐκπαίδευσός του, ἀλλὰ καὶ τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ συνοχῆς ἐκ τῆς ἐπιβολῆς του, ἣν ἀσφαλίζουσι μόνον στελέχη ὁμοιομόρφως καὶ ἐπιστημονικῶς κατηρτισμένα. Πρὸς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους ἐφέρετο καὶ τὸ ἵππικόν, οὕτως ἡ ἐξελισσομένη ἐμπόλεμος δρῶσις ἐπιβάλλει τὴν ὑπαρξιν στελεχῶν, ὀλιγώτερον μὲν σπαθομάχων, περισσότερον δ' ἐπιστημονικῶν. Ὁ μείζων δ' ὁμοῦ κίνδυνος ἐδημιουργεῖτο διὰ τὸ στρατεύμα ὀλόκληρον καὶ τὴν ἀνωτέραν τούτου διοίκησιν. Ὁ ὀλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ πεζικοῦ καὶ τοῦ ἵππικοῦ ὑπερέχει κατὰ πολὺ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τοῦ μηχανικοῦ, ὡς ἐκ τούτου δὲ καὶ ἕνεκα τῆς εὐρύτητος τῶν στελεχῶν τοῦ πεζικοῦ κυρίως, διευκολυνούσης τὴν εἰς τοὺς ἀνωτέρους βαθμοὺς προαγωγὴν τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ σώματος τούτου, ἐγενήσατο ὁ κίνδυνος, ὅτι τὸ πεζικόν καὶ τὸ ἵππικόν ἤθελον δημιουργήσῃ.

ἐπιβλαβῆ πηγὴν, ἐξ ἧς θὰ ἐξεπορεύοντο κατὰ δυσανάλογον πλειονοψηφίαν στελέχη διὰ τὴν ἀνωτέραν διοίκησιν ἀκατάρτιστα πρὸς ταύτην θεωρητικῶς, κεκτημένα δὲ καὶ τὴν ὑπεροχὴν τῆς ἀρχαιότητος ἐπὶ τῶν ἀνωτέρων στελεχῶν τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τοῦ μηχανικοῦ. Ἐκ τοιούτου καθεστῶτος δύο κίνδυνοι διὰ τὴν Πολιτείαν ἐδημιουργοῦντο, κίνδυνος κακῆς διοικήσεως καὶ βλάβης περὶ ταύτην τῶν συμφερόντων τοῦ στρατοῦ, ἂν ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἀρχαιότητα παρεδίδοτο ἢ ἀνωτέρα διοικήσεις εἰς τοὺς μὴ πρὸς ταύτην ἐπαρκῶς παρεσκευασμένους βαθμοφόρους τοῦ πεζικοῦ καὶ τοῦ ἵππικοῦ, κίνδυνος ἀφ' ἑτέρου ἐκ τῆς μεταξὺ τῶν σωμάτων ἀναποφεύκτου διχονοίας, ἂν ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ὑπεριέραν ἐπιστημονικὴν κατάρτισιν παρεδίδοτο ἢ ἀνωτέρα διοικήσεις εἰς τοὺς ἀξιωματικούς τῶν τεχνικῶν σωμάτων.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἐθεώρησε καθῆκον αὐτῆς, ὅπως παρουσιάσῃ πρὸς τὴν Βουλὴν τὴν εἰκόνα ταύτην μετὰ πάσης λεπτολογίας. Θεωρεῖ δ' ὅμως καθῆκον αὐτῆς ἐπίσης, ὅπως διακηρύξῃ, ὅτι οὐ μόνον τὸ πεζικὸν πάσχει ἔλ'ειψιν ἀνωτέρων στελεχῶν θεωρητικῶς κατηρτισμένων, ἀλλ' ὅτι ἐν γένει ὁ ἡμέτερος στρατὸς στερεῖται σωματαρχῶν κατηρτισμένων ἐν ἐφαρμογαῖς, δυναμένων ἐν πολέμῳ νὰ διοικήσωσιν ἐπιτυχῶς καὶ ὑπευθύνως καὶ ἐν εἰρήνῃ νὰ παρασκευάσωσι τὰ κατώτερα στελέχη. Πόλεμος ἀτυχῆς διεξήχθη, τὰ αἷτια τῶν στρατιωτικῶν ἀποτυχιῶν ἐξηκριβώθησαν, ἀλλὰ διδάγματα ἀπὸ τούτων ἐν λόγοις μόνον παρήχθησαν. Ἡ ἀλήθεια ἐπιβάλλει, ἵνα συνομολογήσωμεν, ὅτι ὀλίγοι τῶν ἤδη διοικούντων ἀνωτέρων σωματαρχῶν τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐν πολέμῳ διακριθέντων. Καὶ ἐκ τῶν ὀλιγίστων δὲ τούτων, ὧν τὸ κῦρος εἶνε ἐπιβλητικὸν ἐν τῷ στρατεύματι, ἡ πλειοψηφία ἀπασχολεῖται ὑπὸ τῆς ἀνωτάτης διοικήσεως περὶ ἔργα τῆς στρατιωτικῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν διαφόρων στρατιωτικῶν ὑπηρεσιῶν, εἰς ἐπίλους δὲ τούτων μόνον ἀνετέθη διοικήσεις σωμάτων. Οὕτω δ' ἡ πλειοψηφία τῶν σωματαρχῶν ἀποτελεῖται ἤδη ἐξ ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν, μὴ μετασχόντων τοῦ πολέμου ἢ μὴ τυχόντων εὐφήμου μνείας ἐν τούτῳ.

Ἡ ἐπὶ τοῦ προῖπολογοῦ Ἐπιτροπὴ κρίνει, ὅτι ἀνώτερα στελέχη οὕτω κατηρτισμένα οὔτε ἐπιβολὴν διοικήσεως δύνανται νὰ ἐγκαθιδρῶσωσιν ἐν τῷ στρατεύματι, ἀλλ' οὔτε ὡς προγυμνασταὶ νὰ χρησιμοποιηθῶσι διὰ τὰ κατώτερα στελέχη. Οἱ μὴ καταρτισθέντες διὰ πολλαπλῶν ἐφαρμογῶν περὶ τὴν διοίκησιν ἀνωτέρων μονάδων κατὰ τίνα τρόπον θέλουσιν διευ-

θύνη ἀσκήσεις τῶν μονάδων τούτων ἐκπαιδευτικὰς τῶν στελεχῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν ; Ἄν ἐξακολουθήσῃ ἢ κατάστασις αὕτη, ἀπόλλυσι πᾶσαν ἐλπίδα ὁ ἐλληνικὸς στρατός, ὅτι θέλει ἀποκτήσῃ ἐν μέλλοντι χρόνῳ ἐκ τῶν ἤδη κατωτέρων ἄρτια ἀνώτερα στελέχη, ἀφ' οὗ ἐλλείπει ὁ καταρτίσεων καὶ μορφώσεων τοὺς κατωτέρους. Ἄλλ' ἢ κατάστασις αὕτη εἶνε πολλῶν κινδυνωδέστερα διὰ τὸ παρόν, διότι ἐν οἰαδήποτε ἐνδεχομένη ἐθνικῇ περιπετείᾳ τὸ στράτευμα εὐρεθήσεται ἐστερημένον ἀνωτέρας διοικήσεως ἐκ τῶν προτέρων πρὸς τοῦτο τεταγμένης καὶ ἀνεγνωρισμένης, ὡς μελλούσης ἐν πολέμῳ νὰ ἠγηθῇ. Στράτευμα, ὃ περ ἐν εἰρήνῃ διοικοῦσι καὶ ἐκπαιδεύουσι σώματαρχαι, κατ' ἐπιείκειαν διατηρούμενοι ἐν ταῖς τάξεσιν αὐτοῦ, ὃ περ δὲ καταδικάζεται, ἵνα ἐν πολέμῳ προσκόπτον καὶ ἠγλαφρὸν ἀναζητῇ τοὺς πρὸς τὴν διοίκησίν του ἐπιτηδείους, στράτευμα τοιοῦτον ὀδηγεῖται πρὸς βεβαίαν καταστροφήν.

«Τὸ σύστημα τῶν ἐπιθεωρήσεων προαπαιτεῖ τὴν ὑπαρξίν βαθυτάτου στρατιωτικοῦ πνεύματος καὶ στρατιωτικῆς παραδόσεως, ἣν διημιουργεῖ καὶ στηρίζει ἡ στρατιωτικὴ ἀνατροφή ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων. Διὰ τοιοῦτο σύστημα ἐπιθεωρήσεως ἄνευ ὁρίου ἡλικίας ἐξασφαλίζει ὑπέροχα στελέχη ἐν τῷ γερμανικῷ στρατῷ, οὗτινος τὴν σιδηρᾶν παράδοσιν ἐξέθρεψε μακρᾶν τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους στρατιωτικὴ ἀνατροφή καὶ ἐκράτυνεν ἡ ἰδιαζόντως πολεμικὴ μορφή τῶν ἡγεμόνων. Τοῦναντίον παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν εὐρωπαϊκῶν στρατῶν ἐφηρομόσθη, ὡς πρακτικῶς ἐλίπσονας παρέχον δυσχερείας, τὸ σύστημα τοῦ ὁρίου ἡλικίας.

«Παρ' ἡμῖν τὸ σύστημα τῶν ἐπιθεωρήσεων ἀπέτυχεν οἰκτρότατα. Ἡ μετὰ τὸν πόλεμον ἄμεσος τούτου ἐφαρμογή, μεθ' ὅλην τὴν ἐπιθεωρητῶν τὴν αὐστηρότητα, κατέληξεν εἰς ἀμνήστευσιν τῶν ὑπὸ τούτων εἰς ἀναγκρτικὰ συμβούλια παραπεμφθέντων. Ἀπὸ τῆς ἐγκαθιδρύσεως δὲ τῆς Γενικῆς Διοικήσεως, τὴν αὐστηρότητα τῆς πρώτης ἐπιθεωρήσεως διεδέξατο ἐπιείκεια, ἐπιτεινομένη μέχρι βαθμοῦ ἀναιροῦντος ἄρδην τὸν θεσμὸν τῆς ἐπιθεωρήσεως. Ἐλλείπει δὲ ὑποστρατήγων μεράρχων ἐνεργουσίαι ἤδη τὴν ἐπιθεώρησιν πρὸ τοῦ γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ οἱ λόγοι ἀρχαιότητος κατέχοντες τὴν θέσιν τοῦ μεράρχου συνταγματάρχαι, ὧν αὐτὴ ἡ Πολιαιία, μὴ ἐνεργοῦσα τὴν προαγωγὴν, ὁμολογεῖ τὴν ἀνεπάρκειαν. Ὑπὸ τοιούτους ὄρους κῦρος ἐπιθεωρητοῦ δὲν ὑπάρχει, τὸ ἔργον δὲ τῆς ἐκκαθαρίσεως τοῦ στρατεύματος ἀπὸ τῶν ἀνεπιδέκτων περαιτέρω εὐδοκίμησεως στελεχῶν ματαιοῦται ὀριστικῶς ἐπὶ βλάβῃ τοῦ στρατοῦ.

Τούτων ἔνεκα ἢ ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ Ἐπιτροπὴ θεωρεῖ ὡς μόνον μέσον συντελεστικὸν τῆς ἐκκαθαρίσεως τῶν στελεχῶν τοῦ στρατοῦ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἐφαρμοζομένου ἤδη ὄριου ἡλικίας.

« Ἡ ἐπὶ τοῦ Προϋπολογισμοῦ Ἐπιτροπὴ, προκειμένου περὶ τοῦ στρατεύματος, ἐφ' οὗ ἐρείδεται πᾶσα ἐλπίς αἰσιωτέρου μέλλοντος τοῦ ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἐθεώρησε καθήκον αὐτῆς, ὅπως μετὰ παρρησίας ἐκδηλώσῃ τὴν ἑαυτῆς γνώμην, ἣς συμπίπτει κατὰ πάντα πρὸς τὴν μετὰ τὸν πόλεμον ἐκδηλωθεῖσαν γνώμην τῆς Α. Β. Υ. τοῦ Διαδόχου καὶ Γενικοῦ Διοικητοῦ τοῦ Στρατοῦ.

« Ἡ Βουλὴ ἀρναθεῖσα ἐκ τοῦ ἀτυχοῦς πολέμου διδάγματα κατενόησεν, ὅτι ἡ σύνταξις, ἡ ἐκπαίδευσις καὶ ἡ διοίκησις τοῦ στρατοῦ πρέπει νὰ μεῖνῃ ἀνεπηρέαστος ἀπὸ πάσης οἰασομένης ξένης τοῦ στρατοῦ ἐπεμβάσεως, ἀφιεμένη εἰς τοὺς δυναμένους νὰ ἐργασθῶσιν ὑπὲρ τῆς προκοπῆς αὐτοῦ καὶ καθισταμένη κύριον μέλημα τοῦ Κράτους. Ταῦτα ἀναγνωρίσασα καὶ ἀποδεχθεῖσα ἡ ἑλληνικὴ Βουλὴ ἐγκατέστησε τὴν ἀποκέντρωσιν περὶ τὴν διοίκησιν καὶ ἐκπαίδευσιν τοῦ στρατοῦ, παρέσχε δὲ μετ' ἐνθουσιασμοῦ πᾶν οἰκονομικὸν μέσον πρὸς σύνταξιν αὐτοῦ, ἐπιβαλοῦσα βαρυτάτας εἰς τοὺς πολίτας θυσίας, ἄς ἀγογγύστως ἀπεδέξατο ἡ φιλοπατρία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τὰ διδάγματα δ' ὅμως τοῦ πολέμου, ἕτινα ὁμολόγησαν οἱ διοικήσαντες τὸν ἀτυχήσαντα ἐν τούτῳ στρατόν, ἐπιβίλλουσι τὴν κατάρτισιν τῆς διοικήσεως τούτου ὡς ἐπιτηδεΐας διὰ τε τὴν ἐν εἰρήνῃ ἐκπαίδευσιν αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἵνα καρποφόρον ἀποβῶσι μᾶθημα τὰ σκληρὰ τοῦ πολέμου διδάγματα, ἵνα ἐκ τῆς τέφρας τοῦ καταδικασθέντος παρελθόντος ἀνακύψῃ θαλερὸς καὶ εὐρωστος ὁ στρατὸς τοῦ μέλλοντος, ἵνα ἐνδεχόμεναι ἐθνικαὶ περιπέτειαὶ δημιουργήσωσι μόνον ἐπευφημίας ὑπὲρ τῶν ἠγηθησομένων τοῦ στρατεύματος, ὃ περ κληθήσεται ὅπως ὑποστηρίξῃ τὰ δίκαια τῆς Πατρίδος, ἀπαιτεῖται, ὅπως ἀπὸ τοῦδε ἐν τῇ εἰρηρικῇ παρασκευῇ σιγήσῃ πᾶσα φωνὴ ἐπιεικείας καὶ καταπνιγῇ πᾶσα συμπάθει ὑπὲρ τῶν ἀνικάνων, χωρήσῃ δ' αὖστηρά, ἀδέκαστος καὶ ὑπὲρ μόνων τῶν συμφερόντων τοῦ Ἔθνους προνοοῦσα ἐκκαθάρισις τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἀπὸ τῶν ἀνικάνων στοιχείων, ἀνάδειξις δὲ μόνον τῶν ἀξιοματικῶν, οὓς διακρίνει ὑπεροχὴ ἀρετῆς καὶ φῶς μαθήσεως ».

Ἡ ναυτικὴ ὑπηρεσία δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε κρείττων τῆς ὑπηρεσίας

τοῦ κατὰ ξηρὰν στρατοῦ. Ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς Βουλῆς παραιτηρεῖ τὰ ἐπόμενα.

»Α'. Ἡ κεντρικὴ Διοίκησις τοῦ κατὰ θάλασσαν στρατοῦ στερεῖται πάσης ἐνώσεως, ἐγγυωμένης τὴν δημιουργίαν παραδόσεων ἐκ τοῦ σώματος τοῦ Ναυτικοῦ καὶ τὴν ἐπιβουλήν τούτων περὶ τὴν λύσιν τῶν τε ἐν γένει ὑπηρεσιακῶν ζητημάτων, ὡς καὶ τῶν λεπτοτάτης φύσεως καὶ σπουδαιότητος ἐθνικοῦ ἐνδιαφέροντος τεχνικῶν τοῦ πολεμικοῦ Ναυτικοῦ ζητημάτων.

« Ἀπὸ τῆς κεντρικῆς Διοικήσεως ἐλλείπει ἡ συνοχὴ καὶ ἡ ἐσωτερικὴ συνάφεια, ἐξ ὧν παράγεται ἡ ὑπηρεσιακὴ ἐπιβολή. Ἐντεῦθεν δὲ τὰ ὑπηρεσιακὰ ζητήματα λύονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ τῆς ἐπιβολῆς τοῦ τμηματάρχου τοῦ τμήματος τοῦ προσωπικοῦ, διὰ δὲ τὰ τεχνικὰ ζητήματα ἐφηρμόσθη αἰετοτε ἡ μέθοδος τῶν ἐπιτροπῶν, μέθοδος ἐνδεικνύουσα τὴν ἀδιάθετον βούλησιν, ὅπως ἀπορροῆν ἀφ' ἑαυτῆς τὴν οὐσιαστικὴν εὐθύνην ἢ κατὰ νόμον ὑπεύθυνος ἀρχή, καταλήξασα δ' εἰδικῶς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ ἐπὶ τοῦ Ναυτικῶν Ὑπουργείου εἰς συσκότισιν καὶ πλειστάκις ματαίωσιν τῶν προβαλλομένων ταῖς Ἐπιτροπαῖς πρὸς λύσιν ζητημάτων. Ὡς ἐκ τούτου ἡ διεύθυνσις τοῦ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργείου ἀπέβη κατ' ἀνάγκην καθαρῶς προσωπικὴ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ ἐνάσκησις τῶν ὑπουργικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων, ἡ ἐπιτυχία δὲ ἢ ἡ ἀποτυχία ἐν τῇ διεύθυνσει παρακολουθεῖ τὴν ἰδιοφυΐαν ἢ τὴν τυχὸν ἀνεπάρκειαν τοῦ ἐκάστοτε ὑπουργοῦ. Εἶνε δ' ὅμως, κατὰ τὴν κρίσιν τῆς Ἐπιτροπῆς, τελείως ἐπικίνδυνος ἡ ἐγκαθίδρυσις τοιαύτης διοικήσεως ἐν τῷ πολεμικῷ σώματι, πρὸς δ' ἰδιαζόντως κατὰ φύσιν καὶ κατ' ἀρέσκειαν προσκλίνει τοῦ ἑλληνικοῦ Λαοῦ ἢ προτίμησις καὶ ἡ ἐξάρτησις τῆς ζωηροῦς τούτου δράσεως ἢ τῆς μαρασμώδους καταστάσεώς του ἐκ τῶν ἐκάστοτε ὑπὸ δοκιμασίαν τιθεμένων ἀρετῶν ἢ μειονεκτημάτων τῶν ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργῶν. Κατὰ συνέπειαν ἐνδείκνυται κατὰ τὴν κρίσιν τῆς Ἐπιτροπῆς ἡ μεταρρυθμίσις ἐν τῇ ὀργανώσει τῆς κεντρικῆς ὑπηρεσίας τοῦ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργείου, ἐπιβάλλεται δ' ἡ ταχίστη καὶ ἄμεσος ὀργάνωσις τοῦ ναυτικοῦ Ἐπιτελείου, εἰς χεῖρας τοῦ ὁποίου δέον, ἵνα ἀποδοθῇ ὁ χωρισμὸς τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν κατάρτισιν, τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν στρατολογίαν τοῦ στρατοῦ τῆς θαλάσσης ζητημάτων.

« Ἡ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους Ἐπιτροπὴ διακηρύσσει πρὸς τὴν Βουλὴν τὴν ἀνάγκην, ὅπως ἐπιτευχθῇ ταχίστη λύσις τοῦ ζητήματος

τῆς κυρίως πολεμικῆς βάσεως τοῦ ἡμετέρου στόλου. Ἡ ἐπιτροπὴ δὲν εἶνε ἀρμοδία, ὅπως ἐκδηλώσῃ γνώμην, ἂν συμφέρῃ εἰς τὸ Κράτος ἢ παραγγελία νέων σκαφῶν θωρηκτοῦ τύπου, ἢ εἶνε προτιμότερα ἢ διαρρύθμισις τῶν ὑπαρχόντων τριῶν θωρηκτῶν. Τοιαῦται γινώμαι δύνανται νὰ προβληθῶσι μόνον ὑπὸ τῶν κεκτημένων τὴν τεχνικὴν ἐπὶ τοιούτου ζητήματος ἐμπειρίαν. Εἶνε δ' ὅμως ἀναμφισβήτητον, ὅτι, ὡς ἔχει ὁ θωρηκτὸς ἡμῶν στόλος, δὲν ἀποτελεῖ σοβαρὰν πολεμικὴν μονάδα, στερεῖται δὲ τεχνικῶς τῆς ὑπεροπλίας ἀπέναντι οἰουδήποτε ἐνδεχομένου ναυτικοῦ ἡμῶν ἀντιπάλου. Περὶ τοιαύτην πολεμικὴν μονάδα ὡς βάσιν ἀποβάλλουσι τὴν πολεμικὴν αὐτῶν ἀξίαν τὰ παραγγελθέντα ἀντιτορπιλικὰ. Ἐπιβάλλεται ἄρα ἢ ἄνευ περαιτέρω ἀναβολῶν λύσις τοῦ ζητήματος, ὅπως παραιοσκευασθῇ στόλος δυνάμενος, ἵνα προσενέγκῃ πραγματικὰς πρὸς τὸ Κράτος ὑπηρεσίας.

α Ἡ Ἐπιτροπὴ κρίνει ἐπίσης ἀναγκαῖον, ὅπως καταβληθῇ πᾶσα προσπάθεια πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ Ναυσιάθμου. Ἡ τελειότης τοῦ Ναυσιάθμου οὐ μόνον εἰς τὴν ἐπάρκειαν τῶν ναυτικῶν ἡμῶν δυνάμεων συμβάλλει, ἀλλ' ἐν οἰοιοδήποτε πολιτικοῖς συνδυασμοῖς ἐνέχει διὰ τὴν χώραν ἡμῶν ὡς συμμαχικὴν δύναμιν σημασίαν ὀλοκλήρου μοίρας στόλου, ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς θέσεως τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐπικαίρου τῶν ἐξ αὐτῆς ὁρμητηριῶν δι' ἐνδεχομένην πολεμικὴν ἐπίλυσιν τῶν ἀφορώντων εἰς τὰς περὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος χώρας ζητημάτων.

β Ἰσῆς δὲ βαρύτητος πρὸς τὴν παραιοσκευὴν τῆς θωρηκτικῆς μονάδος τοῦ ἡμετέρου στόλου ζήτημα θεωρεῖ ἢ ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ Ἐπιτροπὴ τὴν ἄμεσον καταδίκην τῶν ἀχρήστων εἰς πᾶσαν πολεμικὴν ἐνέργειαν, μόνον δὲ δι' ἀναμφισβήτητους βοηθητικὰς ὑπηρεσίας χρησίμων πλοίων. Ὁ ἑλληνικὸς στόλος δὲν ἔχει ἀνάγκην προφανῶς μεταγωγικῶν σκαφῶν, δυνάμενος νὰ ἀρυσθῇ συνδρομὴν πολυτιμοτάτην ἐν τούτῳ ἐκ τῆς εὐτυχῶς ἀκμαζούσης ἀτμήρους ἡμῶν ναυτιλίας, ἣτις καὶ κατὰ τὸν πρὸς τὴν Τουρκίαν πόλεμον πολυτίμους πρὸς τὰς ναυτικὰς ἐνεργείας παρέσχεν ὑπηρεσίας καὶ ἐν οἰαδήποτε ἐνδεχομένην ἀνάγκην σπουδαιότεραν θέλει παράσχει πρὸς τὰς ἐνεργείας τοῦ Κράτους συμβολήν, κεκτημένη ἤδη στόλον ὀλοκλήρον ἐμπορικῶν σκαφῶν. Ὅταν τοιαῦτα βοηθήματα παρίστανται πρόχειρα διὰ τὴν ναυτικὴν ὑπηρεσίαν, οὐδεμίαν ὑπάρχει ἀνάγκην διατηρήσεως ἐν ταύτῃ σκαφῶν, ἅτινα ὡς ἄλλοι ξύλινοι ἀργόμισθοι κηφῆνες χρησιμεύουσι μόνον πρὸς διατήρησιν ἐπιτελείων, ἀμειβο-

μένων διὰ μισθῶν θαλάσσης καὶ πρὸς διασπάθισιν πολυτίμου δημοσίου χρήματος διὰ τὰς αἰωνίας καὶ ἀτελειώτους ἐπισκευὰς καὶ τὴν συντήρησίν των. Ἡ προσκόλλησις πρὸς τὰς ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος καὶ ἡ στοργὴ πρὸς ἀχρηστα πλέον ἀποβάντα σκάφη παρακωλύουσι τὴν ἐξέλιξιν τῆς ναυτικῆς γῆμῶν προόδου, ἐξωθοῦσαι εἰς κατανάλωσιν ἐφ' ἧ μὴ δεῖ τῶν χρημάτων ὧν ἡσκόπιμος χρησιμοποίησις ἄλλως ἐνδείκνυται καὶ ὧν ἡ συλλογὴ ἐπιτελεῖται μετὰ θυσιαῶν. Ἀλλὰ σύναμα διὰ τῆς διατηρήσεως σκαφῶν τοιούτων καταστρέφεται τὸ σῶμα τῶν ἀξιωματικῶν, ἐθιζόμενον εἰς τὴν ρασαίωσιν ἐπὶ τῶν διηνεκῶς ἐλλιμενισμένων πλοίων καὶ ἀποβιάλλον τὰς ἀρετάς, ἵς δύναται νὰ προσκλήσῃται καὶ διατηρήσῃ μόνον διὰ τῆς ἀνεχοῦς ὑπηρεσίας ἐπὶ τῶν πρίγματι πολεμικῶν πλοίων. Τὰ σκάφη ταῦτα ἐπιβάλλει τὸ ἐθνικὸν συμφέρον, ὅπως καταδικασθῶσιν ἄνευ ἀναβολῆς, διατηρηθῶσι δὲ μόνον πρὸς τῆ κυρίως πολεμικῆ μοίρᾳ τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν πληρωμάτων πολεμικὰ πλοῖα».

Ταῦτα ἐν περιλήψει περὶ μιᾶς ἐκάστης τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Κράτους, οἷον ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις, κατὰ τὴν Ἐπιτροπὴν, «χωλαίνει κατὰ τρόπον ἐπιβάλλοντα τὴν ἄμεσον συμπλήρωσιν τῶν ἀτελειῶν καὶ τὴν ἀριωτέραν αὐτῶν ὀργάνωσιν, ὃ δὲ στρατὸς καὶ τὸ ναυτικὸν ἔχουσιν ἔτι ἀνάγκην πολλῶν συμπληρώσεων περὶ τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν διοίκησιν αὐτῶν.

Περατοῦσα δὲ τὴν ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἀνατεθειῖσαν αὐτῇ ἐντολήν ἢ ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους Ἐπιτροπὴ θεωρεῖ ἀναγκαῖον νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν γνώμην αὐτῆς, ὅτι ἡ διεξαγωγὴ τοῦ ἐπὶ τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους προελέγχου συντελεῖται ἐν τῇ Ἐπιτροπῇ ὅλως τυπικῶς καὶ ἄνευ τῆς προσηκούσης πρὸς τοῦτο ἐπιβολῆς. Οὐδεμίαν ποτὲ πρότασιν τῆς ἐπὶ τοῦ Προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους Ἐπιτροπῆς ἐλήφθη ὅπ' ἄρει ὑπὸ τῆς Βουλῆς, ὃ δὲ συνήθης τρόπος τῆς ἐν τῇ Βουλῇ ἀσζητητεῖ ἐπισημείσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ κινέσθησε καὶ τῆς Ἐπιτροπῆς τὸ καθήκον ὅλως πάρεργον».

Τοιοῦτος ὁ ἐπίλογος τῆς ἐκθέσεως, ὃν ἐφιλοτέχνησε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἢ ἐπὶ τοῦ Προϋπολογισμοῦ Ἐπιτροπὴ τῆς Βουλῆς. Ἐδημοσίευσεν τὰ κυριώτερα αὐτῆς μέρη ἄνευ σχολίων. Ἐπικαλοῦμαι ἐν τούτῳ τὴν προσοχὴν καὶ τὴν κρίσιν, ἀλλ' ἅμα καὶ τὴν ἐνυμνηροῦσαν τοῦ ἐλληνικοῦ γένους.

Ἐπεστηρίχθη ἀπὸ τῶν στηλῶν τούτων ἐπανειλημμένως ἡ χρῆσι-

κοπία τοῦ Κοινοβουλευτισμοῦ ἐν Ἑλλάδι. Ἡδὴ ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς Βουλῆς ἀπεριφράστως καὶ διὰ τῶν πραγμάτων κηρύττει εἰς ἐπήκοον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ τὴν χρεωκοπίαν τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους.

Τίς ὁ αἴτιος τῆς διπλῆς ταύτης χρεωκοπίας ;

ΚΗ'

16 Μαΐου 1908

Ἰπσαχόμην ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ, πρὸ ἔτους περίπου δημοσιεύθῃ, ἐν ᾧ εἶχον σταχυολογήσῃ περίεργα καὶ ἐνδιαφέροντα ἀποσπάσματα ἐκ τῆς εἰς τὴν Βουλὴν ἐκθέσεως τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς πλειονοψηφίας τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἀπεικονίζοντα πιστότατα τὴν θλιβερὰν κατάστασιν τοῦ κράτους καὶ τῆς κοινωνίας, νὰ καταδείξω τίς ὁ αἴτιος τῆς καταστάσεως ταύτης, ἐπὶ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν διδομένων ἐρειδόμενος. Ἄλλ' ἢ μετὰ τὴν ἐκθεσὶν τῆς πλειονοψηφίας τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Βουλῆς δημοσιεύσεις τῆς ἐκθέσεως τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς μειονοψηφίας τῆς ἐπιτροπῆς μοὶ ἐπιβάλλει τὴν ὑποχρέωσιν ν' ἀναδημοσιεύσω σήμερον καὶ τινὰ ἀποσπάσματα τῆς ἐκθέσεως ταύτης, χρησιμεύοντα ἐπίσης εἰς φωτισμὸν τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων. Ὀλίγον βραδέως γίνεται τοῦτο. Ἐν τούτοις meglio tardi che mai. Ἡ κατάστασις ἐξακολουθεῖ ἢ αὐτῇ, καὶ θὰ ἐξακολουθῇ βεβαίως ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Δὲν στερεῖται ἄρα ἐνδιαφέροντος πᾶσα ἐπίκλησις σοβαροῦ κύρους περὶ ἀντικειμένων ὑψίστης σπουδαιότητος καὶ σημασίας.

Σταχυολογῶ ὀλίγα ἐκ τῶν πολλῶν τῆς ἐκθέσεως τοῦ εἰσηγητοῦ τῆς μειονοψηφίας τῆς ἐπιτροπῆς. Προκειμένον περὶ τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐσόδων πρὸς τὰ ἔξοδα τοῦ κράτους κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην χρονικὴν περίοδον ὁ εἰσηγητὴς λέγει τὰ ἐπόμενα :

« Ἐνῶ πάντες οἱ ψηφισθέντες ὑπὸ τῆς Βουλῆς προϋπολογισμοὶ παρουσιάζον τὸ ἰσοζύγιον τῶν ἐσόδων πρὸς τὰ ἔξοδα, τὰ ἀποτελέσματα ἐν τούτοις διέψευδον διαρκῶς τὰς προβλέψεις καὶ ἡ οἰκονομικὴ διαχειρῆσις ἡμῶν ἀπὸ τοῦ 1880 μέχρι καὶ τοῦ 1905 ἔξ μόνον χρήσεις παρουσιάζει μὲ περισσεύματα 30,209,000 δραχμῶν, πάσας δὲ τὰς λοιπὰς μὲ ἐλλείμματα 519,715,000 ! »

Καταπληκτικὴ ἀληθῶς εἰλικρίνεια τῶν διαχειριζομένων ἐπὶ εἰκοσιπενταετίαν τὰ δημόσια οἰκονομικὰ τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους.